



Drošības un veselības aizsardzības uzlabošana būvniecībā

Būvniecības projektu vadība – aģentūras ziņojuma kopsavilkums

levads

Visā ES arvien vairāk atzīst to, ka jāuzlabo darba drošības un veselības aizsardzības standarti un līmenis būvniecībā. Katru gadu aptuveni 1 300 strādājošo iet bojā, 800 000 gūst traumas, bet vēl daudz vairāk cilvēku cieš no veselības traucējumiem⁽¹⁾. Nelaiemes gadījumu radītie finansiālie zaudējumi ir ievērojami, bet nav iespējams aprēķināt un izteikt skaitļos nelaiemes gadījumu izraisītās cilvēku ciešanas un veselības traucējumus.

Skaidrs, ka nozares galvenajai prioritātei ir jābūt drošības, veselības aizsardzības un labklājības līmeņa celšanai.

Eiropas 2004. gada darba drošības un veselības nedēļa ir veltīta būvniecībai. Aģentūra ir apkopojusi „labās prakses” piemērus visā Eiropā, kad ir veikti pasākumi, lai uzlabotu darba drošības un veselības aizsardzības līmeni. Ziņojumā ir atspoguļoti darba drošības un veselības aizsardzības standarti būvniecībā, un ir parādīts, ko ar efektīvu rīcību var panākt, lai šos standartus uzlabotu.

Tiesību akti

Padomes Direktīvā 92/57/EEK un Latvijas Republikas Ministru kabineta 2003. gada 25. februāra noteikumos Nr. 92 „Darba aizsardzības prasības, veicot būvdarbus” ir izcelta vajadzība saskaņot dažādo pušu rīcību projekta sagatavošanas posmā un projekta izpildes (būvniecības) posma laikā.

- ✓ Pasūtītājam vai projekta vadītājam ir jāieceļ viens vai vairāki koordinatori darba drošības un veselības aizsardzības jautājumos (darba aizsardzības koordinators).
- ✓ Pasūtītājam vai projekta vadītājam jānodrošina, lai pirms būvdarbu uzsākšanas tiktu izstrādāts darba aizsardzības plāns.
- ✓ Projekta vadītājam vai pasūtītājam, kurš pilda projekta vadītāja pienākumus, izstrādājot projektu, ir jāņem vērā darba aizsardzības principi.
- ✓ Būvniecības laikā koordinatoram vai koordinatoriem jānodrošina atbilstoša risku pārvaldība un darba aizsardzības plāna ievērošana. Darbuzņēmējiem ir savstarpēji jāsadarbjas drošības un veselības aizsardzības jautājumos, un procesiem jābūt kontrolējamiem.

Ir izraudzīti sešpadsmit “labās prakses” piemēri no visas Eiropas. Ziņojumā šie gadījumi ir saistīti, izceļot rīcību, kas veikta:

- ✓ projekta sagatavošanas (izstrādes) posmā;
- ✓ projekta izpildes (būvniecības) posmā;
- ✓ pēcbūvniecības (uzturēšanas) posmā.

Tomēr piemēru izpēte liecina, ka rīcību var piemērot visos projekta posmos.

(1) Eurostat, ESAW 1999.

1. Projekta sagatavošanas posms

Pasūtītājs

Pamats augstām darba drošības un veselības aizsardzības prasībām būvniecības projektā sākas ar lēmumiem, ko pieņem pasūtītājs jeb klients, kurš pasūta darbu. Tieši šajā posmā tiek noteikts darba drošības un veselības aizsardzības klimats projektā. Līgumu un apakšlīgumu slēgšanai no pasūtītāja puses jānotiek, naudas izteiksmē novērtējot iegūstamā rezultāta piemērotību paredzētajam nolūkam, lietotāja vajadzībām un atbilstību kvalitātes un izmaksu līdzsvaram visā tā ekspluatācijas laikā. Būtiski ir izraudzīties darbuzņēmējus un citus dalībniekus, kas spēj kompetenti paveikt darbu, ievērojot darba drošības un veselības aizsardzības jautājumus.

Plānošana

Plānošanai jāatvēr pietiekami daudz laika. Projektētājs, darba aizsardzības koordinators/-i un darbuzņēmējs/-i jāizraugās iespējami agrīnā plānošanas posmā. Tas vajadzīgs, lai projektu varētu apspriest un lai projekta darbu specifikācija un grafiks būtu pēc iespējas drošs un neapdraudētu veselību. Jāizvērtē tas, kā projekts tiks īstenots. Ja vien iespējams, ir jānovērš darba vides riski, bet tie riski, kurus nevar izslēgt, ir jāsamazina. Par riskiem, ko nevar izslēgt, jāinformē, ja tie ir būtiski. Daudzos gadījumos uzņēmējam un projektētājam ir lietderīgi savstarpēji koordinēt plānošanas darbu.





Galveno dalībnieku koordinēšana: "Partnerība celtniecības drošībai", Īrija

Īrijas pētījumā par nelaiemes gadījumiem ar letālu iznākumu ir uzsvērts, ka vismaz 25 % šo nelaiemes gadījumu ir tieši attiecināmi uz projekta pirmsbūvniecības posmu. Daļa no šā projekta ietver kompetentu projekta sagatavošanas posma uzraugu reģistra izveidi. Saskaņā ar Īrijas tiesību aktiem tiem ir būtiska nozīme, izskatot projektu tā sagatavošanas posmā ar mērķi samazināt darba vides riskus būvniecības posmā.

Drošu projektu izstrāde: Apvienotā Karaliste

Jaunām celtnēm parasti izmanto tērauda karkasus. Būvējot šādas celtnes, tērauda sijas un statņi jāceļ ar ceļamkrānu un jānostiprina. Parasti šo operāciju veic, apņēmot celšanas cilpas ap tērauda konstrukciju un to paceļot. Tērauda konstrukcija var izslidēt no cilpām un nokrist. Tomēr, ja celšanas piederumus konstruē ar iepriekš izveidotiem urbumiem, tad var lietot celšanas skavas un samazināt bīstamību.


2. Projekta izpildes jeb būvniecības posms

Augstu darba drošības un veselības aizsardzības līmeni būvlaukumā var panākt tikai ar labu darbu organizēšanu un vadību. Darbu vadītājiem jāgādā par to, lai darba plānošanā, organizācijā, koordinēšanā, kontrolē, uzraudzībā un pārskatīšanā tiktu nodrošināta darba drošības un veselības aizsardzības jautājumu ievērošana. Visiem darbu veicējiem jābūt apmācītiem un kompetentiem, darbiniekiem jābūt informētiem par darba drošības un veselības aizsardzības jautājumiem, kā arī jānodrošina atbilstoša darbu koordinācija starp dažādiem darbuzņēmējiem.

Apmācība: Grieķija, Īrija, Nīderlande

Lai labi vadītu būvniecības projekta izpildi, visiem tajā iesaistītajiem, tostarp darbu vadītājiem, jābūt apmācītiem un kompetentiem savu uzdevumu veikšanai. Apmācība palīdz cilvēkiem apgūt iemaņas un zināšanas, kas vajadzīgas, lai tie labi padarītu savu darbu, neapdraudot savu un citu cilvēku drošību un veselību. Egantia automaģistrāles projekts Grieķijā, "Drošs Ceļš" obligātā apmācība Īrijā un pārvaldības sistēma, ko izmanto Nīderlandē, apliecina apmācības nozīmi.

Uzraudzība un konsultācijas ar strādniekiem: Somija

 Drošības novērošanas metodi Somijā ieviesa 1992. gadā, lai noteiktu drošības līmeni būvlaukumos. Drošības līmeni nosaka, apsekojot visu būvlaukumu un novērojumus par procedūru pareizību/nepareizību ierakstot pārbaudes lapā. Novērojumi attiecas uz tādiem aspektiem kā darba paradumi, sastatnes un kāpnes, mašīnas un aprīkojums, aizsardzība pret nokrišanu, elektrība un apgaismojums, kārtība un tīrība. Būvlaukumā, kurā metodi demonstrēja, tā izrādījās ērti izmantojama un efektīva. Šīs sistēmas nozīmīgs faktors ir tas, ka to īsteno vadība kopā ar darbiniekiem.

3. Pēcūvniecības (uzturēšanas) posms

Visas jaunās celtnes jāprojektē tā, lai to uzturēšana būtu droša. Esošās celtnes var būt projektētas, nedomājot par to drošu uzturēšanu. Visos gadījumos ir spēkā tie paši darba aizsardzības principi, kas būvniecības posmā. Ir svarīgi par būvi saņemt informāciju no klienta. Papildu faktors, kas var būt jāņem vērā, ir personas, kuras nav darbinieki, bet kuras var būt iesaistītas (piemēram, pašnodarbinātie) un kuras uzturēšanas darbs var skart.

Uzturēšanas darbs aizņemtās telpās: Itālija

Darbu veica veca klostera daļās, kuru tagad izmanto par bibliotēku, muzeju un galeriju. Lai uzstādītu drošības un apgaismes aprīkojumu, bija jāveic apjomīgs būvniecības darbs. Citas personas, kas nebija saistītas ar šo darbu, nevarēja norobežot no darba zonas. Uzņēmums Quasco šim projektam izstrādāja drošības un koordinēšanas plānu, un būvniecības stadijā darbojās kā darba aizsardzības koordinators. Tas nodrošināja drošības pasākumu piemērošanu visām apdraudētajām personām. Tas arī noteica drošības pasākumus, kas varētu būt noderīgi turpmākajā uzturēšanas darbā.

Papildu informācija

Pilns ziņojuma teksts ir pieejams angļu valodā aģentūras mājas lapā <http://agency.osha.eu.int/publications/reports/>, un to var lejupielādēt bez maksas.

Iespiesto ziņojumu "Achieving better safety and health in construction, European Agency for Safety and Health at Work", 2003, ISBN 92-9191-073-2, var pasūtīt Eiropas Kopienu Publikāciju birojā Luksemburgā (<http://publications.eu.int>) vai pie tā tirdzniecības pārstāvjiem. Tā cena ir EUR 25 (neskaitot PVN). Šī fakta lapa visās ES valodās ir pieejama šādā adresē: <http://osha.eu.int/ew2004/>



Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra

Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao

Tel. (34) 944 79 43 60, fakss (34) 944 79 43 83

information@osha.eu.int